

Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις

Εργαλειοθήκη του EMCDDA για την ανάλυση προοπτικών στον τομέα των ναρκωτικών

Τι θα βρείτε στην παρούσα εργαλειοθήκη;

Εισαγωγή: Για ποιον λόγο δημιουργήθηκε η παρούσα εργαλειοθήκη και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Τι είναι η ανάλυση προοπτικών; Για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται οι προσεγγίσεις ανάλυσης προοπτικών και τάσεων και ποιες είναι οι γενικές αρχές που διέπουν την αποτελεσματική εφαρμογή αμφοτέρων.

Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις:

Υποδείγματα, συστάσεις και πρακτικές συμβουλές.

Βήμα 1: Προετοιμασία ενός εργαστηρίου σχετικά με τις τάσεις. Βήμα 2: Χαρτογράφηση και ιεράρχηση των τάσεων. Στάδιο 3: Ανάλυση επιπτώσεων.

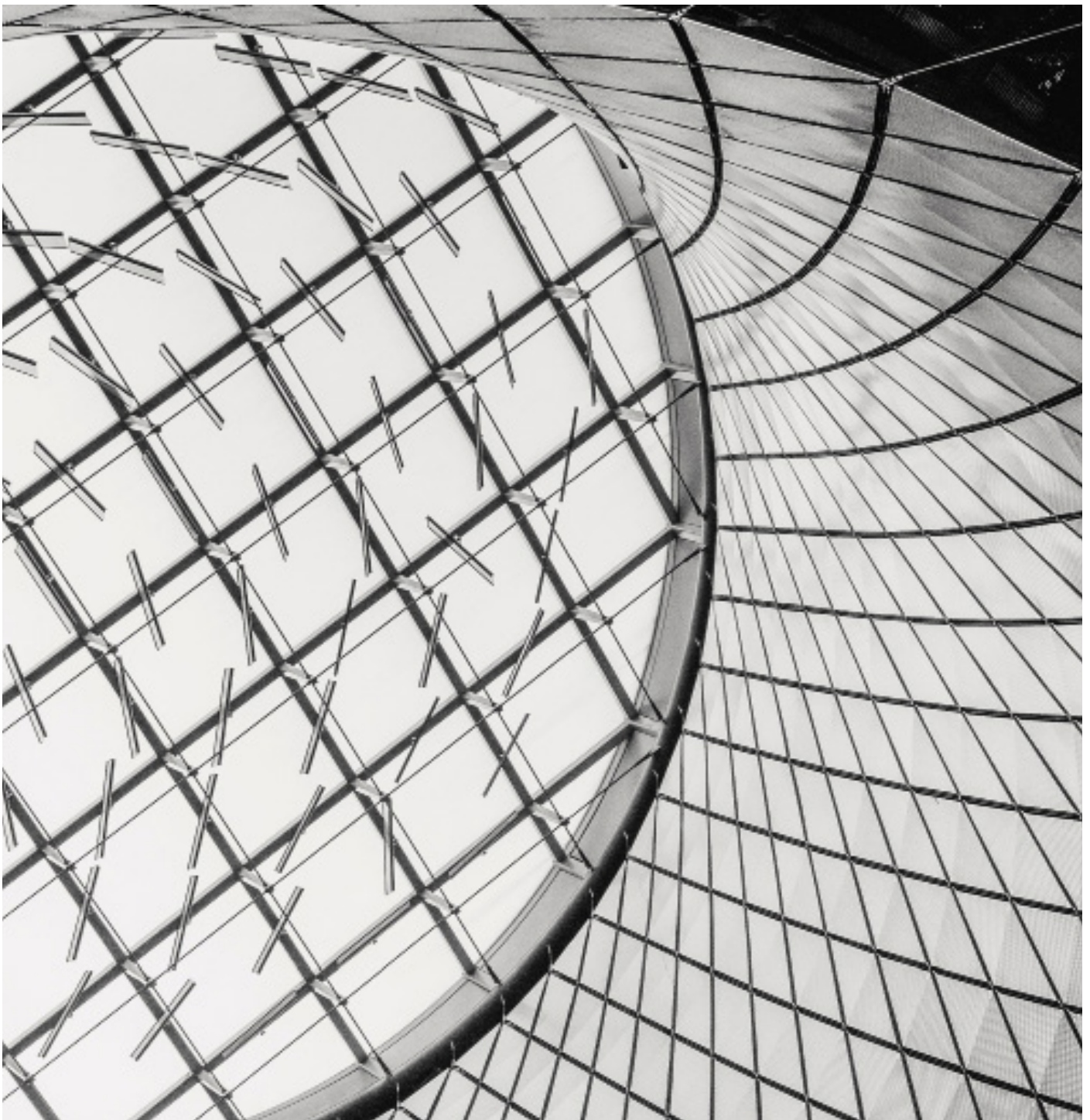
Παράρτημα: Παραπομπές και περισσότερα εργαλεία και πόροι.

Περιεχόμενα

- [Εισαγωγή](#)
- [Γενικό πλαίσιο](#)
- [Οργάνωση εργαστηρίου](#)
- [Παράρτημα](#)

«Μέχρι πρόσφατα, τα κοινωνικά και πολιτισμικά συστήματα δημιουργούνταν γύρω από την πεποίθηση ότι η ζωή εν γένει βιώνεται σύμφωνα με τις προσδοκίες μας. Στον 21ο αιώνα διαπιστώνουμε ότι πολλά από τα κοινωνικοπολιτισμικά και τα οικολογικά συστήματα αποδυναμώνονται. Ο σημερινός κόσμος είναι πολύπλοκος και αναξιόπιστος.» (Gidley, 2017, σ. 3)

«Το μέλλον είναι ήδη εδώ.

Απλώς είναι άνισα κατανεμημένο.» (William Gibson)

Μια από τις πιο γνωστές ρήσεις για το μέλλον, η οποία συνήθως αποδίδεται στον διάσημο συγγραφέα William Gibson: <https://quoteinvestigator.com/2012/01/24/future-has-arrived/>

Εισαγωγή: Για ποιον λόγο δημιουργήθηκε η παρούσα εργαλειοθήκη και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί

Εργαλειοθήκη του EMCDDA για την ανάλυση προοπτικών στον τομέα των ναρκωτικών

Στο πλαίσιο της ολοένα επιταχυνόμενης, ευμετάβλητης και σύνθετης αλλαγής που βιώνουμε, η ανάλυση προοπτικών (υπό την έννοια της συστηματικής ανάλυσης των πιθανών μελλοντικών εξελίξεων για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων σήμερα) χρησιμοποιείται με αυξανόμενη συχνότητα από τους φορείς λήψης αποφάσεων στον δημόσιο τομέα, τους φορείς χάραξης πολιτικής, τις επιχειρήσεις και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ⁽¹⁾. **Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι η ανάλυση προοπτικών εφαρμόζεται και χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο στο πλαίσιο του συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)**. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, μεταξύ των οποίων το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC), η Μονάδα Αξιολόγησης Επιστημονικών και Τεχνολογικών Επιλογών (STOA) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλοι οργανισμοί της ΕΕ με καθήκοντα τεχνικού χαρακτήρα, **ενσωματώνουν ολοένα και περισσότερο προσεγγίσεις ανάλυσης προοπτικών στις ροές των εργασιών τους**. Στο πλαίσιο του δημόσιου τομέα, οι προσεγγίσεις ανάλυσης προοπτικών αποσκοπούν στην **προώθηση συστημάτων σκέψης**, την απόκτηση **αξιοποιήσιμων στο μέλλον γνώσεων** και τη χρήση συμμετοχικών διαδικασιών οι οποίες **υπερβαίνουν τα παραδοσιακά όρια των τομέων πολιτικής και των θεσμικών στεγανών**.

Στο πλαίσιο αυτό, από τις αρχές του 2019 **το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA) αναπτύσσει τις ικανότητες ανάλυσης προοπτικών** εντός του οργανισμού και μεταξύ του οργανισμού και των εταίρων του μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων που εστιάζουν στην πλαίσιωση και την ανάπτυξη των οικείων δεξιοτήτων και εργαλείων ανάλυσης προοπτικών. Μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών περιλαμβάνονταν μια σειρά από εργαστήρια εμπειρογνομόνων, διαδικασίες ανίχνευσης τάσεων και έργα ανάπτυξης δεδομένων που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της ετοιμότητας στους τομείς των τάσεων, της πολιτικής και της πρακτικής που αφορούν τα ναρκωτικά. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, το EMCDDA προσπαθεί να αναπτύξει προϊόντα αιχμής προσδιορίζοντας μελλοντικές τάσεις και κινδύνους με στόχο τη **βελτίωση της υποστήριξης για την ετοιμότητα της ΕΕ και την αντίδρασή της στο συνεχώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο των ναρκωτικών**, καθώς και την αμεσότερη επικοινωνία με τους εθνικούς και ενωσιακούς εταίρους. Στο πλαίσιο αυτών των δραστηριοτήτων, διάφοροι εταίροι του EMCDDA έχουν επανειλημμένως εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για εργαλεία και υποστήριξη που θα τους παρέχουν τη δυνατότητα να υλοποιήσουν τις δικές τους αντίστοιχες πρωτοβουλίες ανάλυσης προοπτικών ή τα δικά τους εργαστήρια. Σκοπός της παρούσας πρώτης εργαλειοθήκης είναι η κάλυψη αυτής της ανάγκης.

⁽¹⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, Gidley (2017, σ. 5), για λεπτομέρειες σχετικά με τις διαφορετικές σημασίες των όρων «foresight» [ανάλυση προοπτικών], «futures research» [έρευνα μελλοντικών εξελίξεων], «futures studies or prospective» [μελέτες για τις μελλοντικές εξελίξεις ή προοπτικές], και την ιστορία τους.

Ως εκ τούτου, σκοπός της [εργαλειοθήκης](#) είναι η παροχή στήριξης προς τους άλλους εταίρους, φορείς και ερευνητές στον τομέα των ναρκωτικών ώστε να υλοποιήσουν τις δικές τους διαδικασίες ανάλυσης προοπτικών υπό τη μορφή ενός εισαγωγικού εργαστηρίου με βάση τις τάσεις. Η προσέγγιση αυτή επελέγη ως αποτέλεσμα της πείρας που αποκτήθηκε μέσω των εργασιών ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA και του ενδιαφέροντος που επέδειξαν σε υψηλό επίπεδο οι εταίροι για τη διοργάνωση ανάλογων εργαστηρίων. Αξιοποιεί στο έπακρο και χρησιμοποιεί στοιχεία της εργαλειοθήκης της ομάδας ανάλυσης προοπτικών του JRC, όπως αυτά παρουσιάστηκαν στην οικεία εργαλειοθήκη αξιολόγησης τάσεων (JRC, 2019), πραγματοποιείται δε τις τάσεις όπως περιγράφονται και αναλύονται διεξοδικά στον κόμβο μεγατάσεων του JRC (JRC, 2017). Εκτός από την αξιοποίηση των μεγατάσεων από τον κόμβο του JRC και την εισαγωγή όσων εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA και θεωρήθηκαν κρίσιμες για το μέλλον του τομέα ναρκωτικών, η προσέγγιση και οι αντίστοιχες τάσεις που εντάχθηκαν στην παρούσα εργαλειοθήκη περιλαμβάνουν επίσης αναδυόμενες τάσεις οι οποίες κρίθηκαν ιδιαίτερα σημαντικές για τον τομέα ναρκωτικών, τη σχετική παρακολούθηση και την έρευνα, και οι οποίες εντοπίστηκαν στο πλαίσιο των μέχρι τούδε δραστηριοτήτων ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA. Όλες οι εν λόγω τάσεις εντάχθηκαν στις [καρτέλες τάσεων](#), οι οποίες διατίθενται προς μεταφόρτωση από την ιστοσελίδα της εργαλειοθήκης και προορίζονται για χρήση σε συνδυασμό με τα [υποδείγματα](#) στο πλαίσιο της διοργάνωσης εργαστηρίων βάσει της προσέγγισης που παρουσιάζεται στην παρούσα εργαλειοθήκη.

Η εργαλειοθήκη σχεδιάστηκε για να χρησιμοποιείται από πολλαπλούς χρήστες επί του πεδίου και μπορεί να προσαρμόζεται ποικιλοτρόπως σε ειδικά πλαίσια. Ελπίζουμε να αντλήσουμε διδάγματα από τον τρόπο χρήσης της και, ως εκ τούτου, τα σχόλιά σας μετά τη χρήση της από εσάς είναι ευπρόσδεκτα.

Οι ενότητες που ακολουθούν ξεκινούν με ένα συνοπτικό γενικό πλαίσιο σχετικά με την ανάλυση προοπτικών και την επεξεργασία των τάσεων και, στη συνέχεια, παρέχονται τα εργαλεία που χρειάζονται για την υλοποίηση του εργαστηρίου σχετικά με τη χαρτογράφηση του μέλλοντος του τομέα ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένων υποδειγμάτων και πληροφοριών για την υλοποίηση κάθε σταδίου. Για όσους επιθυμούν να αποκτήσουν περισσότερες και πιο συστηματικές γνώσεις, το παράρτημα παρέχει πρόσθετες παραπομπές και πληροφορίες για άλλες εργαλειοθήκες με γενικότερο χαρακτήρα.

Τα ερωτήματα που καθοδηγούν την ανάλυση προοπτικών:

Τι είδους αλλαγή μπορούμε ήδη να παρατηρήσουμε; Για ποιον λόγο συμβαίνει αυτή η αλλαγή, πού συμβαίνει και με ποια ταχύτητα;

Τι σημαίνει αυτό για τις ενέργειες που υλοποιούμε σήμερα; Για ποιες αλλαγές θα πρέπει να προετοιμαστούμε, τι είδους αλλαγές θα θέλαμε να αποφύγουμε ή να καταστήσουμε λιγότερο πιθανές και ποιες αλλαγές θα πρέπει να προωθήσουμε;

«Είναι σαφές ότι ... η δυναμική της δημογραφικής, της τεχνολογικής ή της οικονομικής αλλαγής θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και από τα εγγενή χαρακτηριστικά του πληθυσμού, την τεχνολογία ή την οικονομία.» (Herman Kahn)

Από: Kahn (2021, πρώτη έκδοση το 1984). Ο Herman Kahn υπήρξε ένας από τους πιο επιδραστικούς πρωτοπόρους επαγγελματίες της ανάλυσης προοπτικών. Παραθέτουμε αυτήν τη δήλωση για να τονίσουμε ότι μολονότι η ανάλυση των τάσεων συχνά ξεκινά υπό την οπτική γωνία της αυτοτελούς εξέτασης των τάσεων, εντούτοις η διαδικασία ανάλυσης των προοπτικών θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις αλληλεπιδράσεις και τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των τάσεων. Επιπλέον, από τη λακωνική αυτή δήλωση προκύπτει σαφώς το συμπέρασμα ότι κατά τη χαρτογράφηση και την ανάλυση των τάσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην αποτελεί αντικείμενο εξέτασης μία μόνο παράμετρος της αλλαγής, όπως η τεχνολογία, αλλά το ευρύτερο πλαίσιο των φαινομένων της αλλαγής.

Γενικό πλαίσιο: Για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται οι προσεγγίσεις ανάλυσης προοπτικών και τάσεων και ποιες είναι οι γενικές αρχές που διέπουν την αποτελεσματική εφαρμογή αμφοτέρων

Η ανάλυση προοπτικών ή η έρευνα μελλοντικών τάσεων έχει **μακρά παράδοση**, καθώς άρχισε να χρησιμοποιείται με ιδιαίτερα μεγάλη συχνότητα από τον δημόσιο τομέα και από τον τομέα της έρευνας μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς και από τον ιδιωτικό τομέα από τη δεκαετία του 1970. Η σκοπιμότητα της ανάλυσης προοπτικών είναι η χρήση της στο πλαίσιο της πρόληψης –και όχι της εκ των υστέρων αντίδρασης– **για τον εντοπισμό και την εκ των προτέρων ανάλυση της αλλαγής, ώστε να προετοιμαστούν επιλογές δράσης που θα διαμορφώνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.** Χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι διαθέτουμε τέλειες προβλέψεις, αλλά **με γνώμονα την εξέταση πολλαπλών πιθανών αποτελεσμάτων** (σεναρίων) ή εναλλακτικών μελλοντικών εξελίξεων, μπορούμε να αναπτύξουμε ευέλικτες στρατηγικές για την αντιμετώπιση πολλών πιθανών μελλοντικών εξελίξεων. Κατά συνέπεια, οι δραστηριότητες που προσανατολίζονται στον εντοπισμό μελλοντικών εξελίξεων τείνουν περισσότερο προς τη διατύπωση εικασιών παρά προς την εφαρμογή συμβατικών επιστημονικών μεθόδων εργασίας, συχνά μάλιστα βασίζονται σε εξειδικευμένες και ενίοτε λιγότερο συμβατικές και καινοτόμες μεθόδους.

Η ανάλυση των τάσεων αποτελεί μια από τις βασικές μεθόδους της ανάλυσης προοπτικών ⁽²⁾. Χρησιμοποιείται για τον έγκαιρο εντοπισμό συναφών **νέων εξελίξεων** στο εξωτερικό περιβάλλον και την **κατανόηση** της **πιθανής επικείμενης θεμελιώδους αλλαγής** και της σημασίας της σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο οργανισμού. Όσον αφορά τον τομέα των ναρκωτικών, η ανάλυση τάσεων διευκολύνει την ενδελεχέστερη κατανόηση των μελλοντικών τάσεων ώστε η έρευνα και η παρακολούθηση των ναρκωτικών να εξακολουθήσει να είναι συναφής και να αποβλέπει ολοένα και περισσότερο στην πρόληψη. Αυτό επιτρέπει την παροχή κατάλληλης υποστήριξης για τη χάραξη πολιτικής με βάση το παράδειγμα της «προληπτικής διακυβέρνησης».

Παράδειγμα των τυπικών σταδίων της ανάλυσης τάσεων:

⁽²⁾ Η ανάλυση τάσεων συχνά αναφέρεται επίσης ως περιβαλλοντική παρακολούθηση ή διερεύνηση. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τους ορισμούς, βλέπε, για παράδειγμα, EFP 2010a, 2010b).

Η **εργαλειοθήκη** που παρουσιάζεται με το παρόν έγγραφο περιλαμβάνει μέρος μόνο των δραστηριοτήτων και των διαφόρων οπτικών που χρησιμοποιούνται σε μια ολοκληρωμένη ανάλυση τάσεων, ενώ στην ιδανική περίπτωση συμπληρώνεται με πρόσθετα στάδια έρευνας και ανάλυσης. Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση που χρησιμοποιείται ως αυτοτελής «δοκιμαστής» της προσέγγισης της ενασχόλησης με τις τάσεις, καλύπτει ένα ευρύ φάσμα στοιχείων από τα ανωτέρω στάδια. Μολονότι εστιάζει ειδικότερα στην ιεράρχηση των τάσεων και την ανάλυση των επιπτώσεών τους, παρέχει επίσης τη δυνατότητα προσδιορισμού και προσθήκης πρόσθετων τάσεων σε εκείνες που ήδη συμπεριλαμβάνονται στις καρτέλες τάσεων.

Συνοψίζοντας, ένα σύνολο αρχών αποδείχθηκε ευρέως ωφέλιμο για την ανάλυση των τάσεων στο πλαίσιο της πρακτικής της ανάλυσης προοπτικών. Η σημαντικότερη εξ αυτών είναι η αρχή της «σφαιρικής εξέτασης», ήτοι της διερεύνησης ενός ευρέος φάσματος τομέων αλλαγής και όχι μόνον εκείνων που προσιδιάζουν στον τομέα δραστηριότητας του εκάστοτε οργανισμού. Για παράδειγμα, αυτό θα μπορούσε να συμβεί μέσω εργαλείων ανάλυσης όπως το STEEP (κοινωνικές, τεχνολογικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές, πολιτικές πτυχές), μια αρχή για την οργάνωση των φαινομένων αλλαγής (βλέπε διάγραμμα κατωτέρω σχετικά με την προσέγγιση, όπως εφαρμόζεται από το EMCDDA).

Τέλος, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι ενώ η ανάλυση τάσεων αποτελεί κοινή αφετηρία και σημαντικό στοιχείο για κάθε δραστηριότητα ανάλυσης προοπτικών, δεν αποτελεί τη μοναδική προσέγγιση ανάλυσης των προοπτικών. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα συμπληρωματικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων που θα μπορούσαν να συνδυαστούν ιδανικά στο πλαίσιο της συνετής αξιοποίησής τους. Μεταξύ των πλέον γνωστών προσεγγίσεων, πέραν της διερεύνησης των τάσεων, συγκαταλέγονται η ανάπτυξη σεναρίων, οι επισκοπήσεις με τη μέθοδο Delphi, οι προσεγγίσεις που χαρτογραφούν πιθανές διαταραχές ή τους «μπαλαντέρ», η προσεγγίσεις που βασίζονται στη χρήση εκπαιδευτικών ηλεκτρονικών παιχνιδιών (ανάλυση προοπτικών), καθώς και οι προσεγγίσεις που συνδυάζουν το σχέδιο, την τέχνη και την ανάλυση των προοπτικών και οι οποίες έχουν ως στόχο τη διευκόλυνση της «εμβύθισης» στις διάφορες οπτικές γωνίες και φαντασιακές ενατενίσεις των πιθανών εναλλακτικών μελλοντικών εξελίξεων.

Η προσέγγιση STEEP (η οποία καλύπτει τις κοινωνικές, τεχνολογικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και πολιτικές πτυχές) χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό «τυφλών σημείων» όσον αφορά τις πιθανές κινητήριες δυνάμεις της αλλαγής.

«Είναι πιθανό δύο ή τρεις πανδημίες να πλήξουν περιοχές που παρέχουν περιορισμένες υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης, η δε ταχεία εξάπλωσή τους σε παγκόσμιο επίπεδο να καταστήσει αναγκαία μια ταχεία αντίδραση.» (Future Agenda, 2011)

Μολονότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η ενασχόληση με τις τάσεις και ο εντοπισμός και η ανάλυσή τους αποτελεί ένα μόνο κομμάτι του παζλ της εργαλειοθήκης ανάλυσης προοπτικών, καθώς και ότι είναι κρίσιμης σημασίας να μην υποκύψουμε στο δέλεαρ της «προφητικής» στάσης που συχνά ενθαρρύνεται από την ενασχόληση με τις τάσεις, η δήλωση αυτή, που έγινε το 2011, αποδεικνύει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η μάθηση από ιδιαίτερα πιθανές καταστάσεις και η λήψη κατάλληλων μέτρων προφύλαξης και λοιπών μέτρων. Η συγκεκριμένη δήλωση από δημοσίευση της Future Agenda αποτελεί μία μόνο από τις πολλές συναφείς πηγές ανάλυσης προοπτικών που τονίζουν τη μεγάλη πιθανότητα μιας παγκόσμιας πανδημίας. Από την Future Agenda (2011). Βλέπε επίσης, για παράδειγμα, The Millennium Project (2017).

Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις: Υποδείγματα, συστάσεις και πρακτικές συμβουλές

Το εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις που παρουσιάζεται στο παρόν έγγραφο έχει ως στόχο την εντατική χρήση του από ένα ευρύ φάσμα παραγόντων του τομέα των ναρκωτικών και, ως εκ τούτου, επιδέχεται προσαρμογές. Στην ακόλουθη ενότητα παρουσιάζουμε όλα τα αναγκαία στάδια για την προετοιμασία, την υλοποίηση και την τεκμηρίωση του εν λόγω εργαστηρίου. Παρέχουμε συστάσεις και πρακτικές συμβουλές για κάθε στάδιο, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην υλοποίηση του εργαστηρίου. Τα [υποδείγματα](#) που απαιτούνται για το εργαστήριο παρουσιάζονται στις επόμενες σελίδες και είναι διαθέσιμα προς μεταφόρτωση μαζί με ένα χωριστό έγγραφο που περιλαμβάνει τις [καρτέλες τάσεων](#). Μολονότι στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου θεωρούμε ότι υφίσταται ένα οργανωτικό πλαίσιο, ήτοι ότι το εργαστήριο θα διοργανωθεί από μια ομάδα εμπειρογνομόνων στο πλαίσιο ενός ερευνητικού οργανισμού ή ενός οργανισμού χάραξης πολιτικής, το εργαστήριο μπορεί επίσης να διοργανωθεί από οποιαδήποτε ομάδα ενδιαφερόμενων ατόμων ή να χρησιμοποιηθεί από μεμονωμένα άτομα για την εκπόνηση ανάλυσης.

1 Το **Στάδιο 1** συνιστά την προετοιμασία του εργαστηρίου. Μια σειρά από θέματα είναι κρίσιμης σημασίας, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνονται, πρωτίστως, ο **καθορισμός και η επικοινωνία ενός σαφούς και ρεαλιστικού σκοπού** (ήτοι η απάντηση στο ερώτημα «Τι θέλουμε και ποια απτά αποτελέσματα μπορούμε να επιτύχουμε με το συγκεκριμένο εργαστήριο;»).

Για παράδειγμα, ο «σχεδιασμός μιας ανθεκτικής στις μελλοντικές εξελίξεις στρατηγικής για τον οργανισμό μας» στο πλαίσιο ενός εργαστηρίου σχετικά με τις τάσεις που διοργανώνεται για πρώτη φορά από έναν οργανισμό ενδέχεται να μην αποτελεί ρεαλιστικό στόχο. Ωστόσο, η συλλογή των πρώτων στοιχείων σχετικά με τις βασικές τάσεις που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στον τομέα των ναρκωτικών και, κατά συνέπεια, στον οργανισμό, αποτελεί εφικτό στόχο.

Περαιτέρω, ο **προσδιορισμός και η πρόσκληση πιθανών συμμετεχόντων** αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη συλλογή χρήσιμων στοιχείων. Μια ευρέως προτεινόμενη σύσταση και πάγια πρακτική κατά την ανάλυση προοπτικών για εργαστήρια αφορά τη συγκρότηση —στο μέτρο του δυνατού— μιας ομάδας που θα περιλαμβάνει άτομα με διαφορετικό υπόβαθρο, φύλο, ηλικία, κ.λπ. Αυτό το ευρύ φάσμα οπτικών γωνιών μπορεί εν μέρει να διασφαλισθεί, μεταξύ άλλων, με τη συμμετοχή εξωτερικών εμπειρογνομόνων, π.χ. εμπειρογνομόνων στον τομέα της παρακολούθησης των ναρκωτικών, επιδημιολόγων και διάφορων επαγγελματιών, καθώς και με τη συμμετοχή των ανθρώπινων πόρων και εμπειρογνομόνων σε θέματα επικοινωνίας. Στην ιδανική περίπτωση, η ομάδα των συμμετεχόντων θα περιλαμβάνει επίσης υπεύθυνους λήψης

αποφάσεων στο πλαίσιο του αντίστοιχου οργανισμού οι οποίοι ενδιαφέρονται για τα αποτελέσματα και τα χρησιμοποιούν, π.χ. στον σχεδιασμό, τη στρατηγική, τη χάραξη πολιτικής ή τη θέσπιση διαδικασιών καινοτομίας. Το θεματολόγιο που παρατίθεται στην επόμενη σελίδα περιλαμβάνει τυποποιημένες διατυπώσεις σχετικά με τους στόχους, καθώς και πρόσθετες πληροφορίες για τα πιθανά μεγέθη των ομάδων, κ.λπ., οι οποίες αναμένεται να έχουν καλά αποτελέσματα στα περισσότερα πλαίσια.

Όσον αφορά την πρακτική διάσταση, και όχι συγκεκριμένα την ανάλυση προοπτικών, η προετοιμασία περιλαμβάνει τις πρακτικές ρυθμίσεις. Εκτός από τις συνήθεις απαιτήσεις σχετικά με την οργάνωση και τη διαρρύθμιση κατάλληλων χώρων, κ.λπ., οι εν λόγω ρυθμίσεις περιλαμβάνουν:

- την εκτύπωση ενός συνόλου υποδειγμάτων για τις συνεδρίες της ομάδας (ένα για κάθε υποομάδα) ·
- την εκτύπωση συνόλων καρτελών τάσεων (ένα σύνολο για κάθε υποομάδα) ·
- στην ιδανική περίπτωση, την εκτύπωση του συνόλου των καρτελών τάσεων σε μορφότυπο A3 με σκοπό να προβληθούν σε τοίχο της κύριας αίθουσας εργασιών του εργαστηρίου κατά το «άνοιγμα της αυλαίας».

2 Το **στάδιο 2** ξεκινά από το σύνολο των τάσεων που παρατίθενται στις καρτέλες τάσεων, ενώ οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να καταθέσουν πρόσθετες τάσεις (είτε από υφιστάμενη ανάλυση τάσεων σε ενωσιακό, εθνικό ή τοπικό επίπεδο, είτε προερχόμενες από τις προσωπικές τους τάσεις). Χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό δύο κριτηρίων, οι συμμετέχοντες προσδιορίζουν στη συνέχεια τις τάσεις που έχουν κρίσιμο χαρακτήρα και ιεραρχούν τις εν λόγω τάσεις για περαιτέρω ανάλυση στο στάδιο 3 ⁽³⁾.

3 Στο **στάδιο 3**, όλες οι ιεραρχημένες τάσεις αναλύονται με γνώμονα τις επιπτώσεις τους και τον αντίκτυπο που έχουν στον ενωσιακό, τον εθνικό ή τον τοπικό τομέα των ναρκωτικών, καθώς και στον ίδιο τον οργανισμό. Συνεπώς, το αποτέλεσμα του εργαστηρίου είναι ένα σύνολο τάσεων και μια επισκόπηση των αντίστοιχων επιπτώσεων στον τομέα των ναρκωτικών και στον οργανισμό.

* **Προαιρετικό στάδιο:** Διευρύνοντας το εργαστήριο, οι συμμετέχοντες μπορούν να προβούν σε πιο διεξοδική ανάλυση στο πλαίσιο ενός πρόσθετου σταδίου διερευνώντας τις ανάγκες λήψης μέτρων που απορρέουν από τις επιπτώσεις

⁽³⁾ Τα κριτήρια που προτείνονται στο υπόδειγμα 1 είναι δυνατόν να προσαρμόζονται ανάλογα με το ειδικό πλαίσιο, ενώ είναι επίσης δυνατή η διαφοροποίηση των επιπτώσεων στο υπόδειγμα 2.

που έχουν ήδη εντοπιστεί στο προηγούμενο στάδιο. Οι ανάγκες λήψης μέτρων που θα προκύψουν μπορούν να ομαδοποιηθούν, για παράδειγμα με βάση τις ομάδες των εταιριών ή τον επείγοντα χαρακτήρα τους.

Μετά την ολοκλήρωση του εργαστηρίου, η έγκαιρη **τεκμηρίωση της περίληψης των αποτελεσμάτων** είναι καίριας σημασίας για την περαιτέρω ενεργοποίηση των συμμετεχόντων και την πρόσφορη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων. Η περίληψη των αποτελεσμάτων του εργαστηρίου δεν περιλαμβάνει λεπτομέρειες των συζητήσεων και επικεντρώνεται στις τάσεις που ιεραρχήθηκαν στο στάδιο 2 και στην περιληπτική παράθεση των βασικών ζητημάτων και των πιθανών εγκάρσιων ή σημαντικών θεμάτων που προέκυψαν στο στάδιο 3, ήτοι την ανάλυση των επιπτώσεων των τάσεων. Στην ιδανική περίπτωση, ήδη πριν από το εργαστήριο έχει χαραχθεί η διαδρομή ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων στη στρατηγική ή σε διαδικασίες καινοτομίας στο πλαίσιο του οργανισμού, ώστε οι αντίστοιχοι φορείς λήψης αποφάσεων να συμμετέχουν στις διαδικασίες.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η παρούσα εργαλειοθήκη έχει καταρτιστεί με στόχο τη διοργάνωση ενός εργαστηρίου διάρκειας 4 ωρών, πλην όμως η διάρκεια του εργαστηρίου μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί. Μια συντομότερη διάρκεια του εργαστηρίου συνεπάγεται μια σύντομη επισκόπηση της προσέγγισης. Ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων και άλλους συγκυριακούς παράγοντες, ένα εργαστήριο θα μπορούσε να διαρκέσει από μιάμιση ώρα έως μιάμιση ημέρα. Εάν προτιμηθεί η διοργάνωση ενός εργαστηρίου μακράς διάρκειας, μπορούν να εισαχθούν πρόσθετα στάδια (π.χ. η ιεράρχηση των επιπτώσεων ή ο προσδιορισμός αναγκών λήψης μέτρων) ή να εμπλουτισθούν περαιτέρω τα υφιστάμενα στάδια αυξάνοντας τη διάρκεια των συνεδριών της ομάδας για σκοπούς τεκμηρίωσης.

Σημείωση σχετικά με το ενδεχόμενο διοργάνωσης εικονικού εργαστηρίου: Το εν λόγω εργαστήριο μπορεί να διοργανωθεί και έχει διοργανωθεί με επιτυχία με χρήση μέσων εικονικής πραγματικότητας (π.χ. εργαλείων εικονοτηλεδιάσκεψης μέσω διαδικτύου και διαδικτυακών συνεργατικών εργαλείων). Ανάλογα με το οργανωτικό πλαίσιο, τις επιλογές τεχνολογιών και τα διαθέσιμα διαδραστικά εργαλεία, τα παρεχόμενα υποδείγματα μεταφέρονται στην ιδανική περίπτωση σε εικονικό μορφότυπο, ώστε οι ομάδες να μπορούν να εργάζονται απευθείας και να συνεργάζονται χρησιμοποιώντας τα εν λόγω εργαλεία. Όσον αφορά τη διάρκεια, κατά κανόνα η ελαφρά μείωση της διάρκειας των 3 ωρών αποδείχθηκε επωφελής και εφικτή. Το μέγεθος των υποομάδων θα πρέπει στην ιδανική περίπτωση να περιορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε πέντε συμμετέχοντες, ενώ θα πρέπει να προγραμματίζονται συχνότερα διαλείμματα. Τέλος, εάν έχει επιλεγεί εικονικός μορφότυπος, οι διοργανωτές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλα τα μέλη της ομάδας έργου και οι διαμεσολαβητές διαθέτουν μεγάλη εξοικείωση με τα χρησιμοποιούμενα εργαλεία. Εντεταλμένος εκπρόσωπος παρόχου τεχνικής υποστήριξης θα πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμος για την παροχή συνδρομής κατά περίπτωση προς τους συμμετέχοντες που αντιμετωπίζουν τεχνολογικής φύσεως προβλήματα.

Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις: Πλαισίωση του εργαστηρίου

Το θεματολόγιο και οι πρόσθετες πληροφορίες που παρέχονται κατωτέρω αποτελούν πρότυπες εκδόσεις: είναι δυνατόν και ενδέχεται να χρειαστεί να προσαρμοστούν στην εκάστοτε περίπτωση και στο εκάστοτε οργανωτικό πλαίσιο. Αυτό εξαρτάται, για παράδειγμα, από το ακροατήριο και τις ειδικές του ανάγκες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η πείρα στον τομέα της ανάλυσης προοπτικών, ο ρόλος και οι αρμοδιότητες των συμμετεχόντων στον οργανισμό που στελεχώνουν και η επιδιωκόμενη χρήση των αποτελεσμάτων.

Στόχοι του εργαστηρίου είναι:

- να μεταφέρει την προσέγγιση της ανάλυσης προοπτικών στους συμμετέχοντες ·
- να προσδιορίσει και να εξετάσει τις βασικές αλλαγές, π.χ. τάσεις που αναπτύσσονται στο ευρύτερο περιβάλλον ·
- να αναλύσει τις επιπτώσεις αυτών των τάσεων.

Τα αποτελέσματα του εργαστηρίου περιλαμβάνουν:

- ένα σύνολο ιεραρχημένων τάσεων που θεωρούνται κρίσιμης σημασίας για τον τομέα των ναρκωτικών της ΕΕ (σε εθνικό ή τοπικό πλαίσιο) και για τον οργανισμό ·
- μια πρώτη επισκόπηση των πιθανών επιπτώσεων των ιεραρχημένων τάσεων ·
- όσον αφορά την «ηπιότερη» διάσταση, οι συμμετέχοντες αποκτούν μια πρώτη εμπειρία των προσεγγίσεων σχετικά με την ανάλυση προοπτικών και καταλήγουν σε μια κοινή άποψη σχετικά με τις κρίσιμες αλλαγές σε ένα ευρύτερο περιβάλλον.

Οι συμμετέχοντες είναι:

- εμπειρογνώμονες ή/και εταίροι από τον οργανισμό ή, πιθανώς, εκτός του οργανισμού, οι οποίοι έχουν διαφορετικό υπόβαθρο ·
- μία ομάδα έξι έως 30 ατόμων, περιλαμβανομένων των διαμεσολαβητών · το συνιστώμενο μέγεθος των υποομάδων κυμαίνεται μεταξύ τριών και έξι συμμετεχόντων.

Οι διαμεσολαβητές:

- είναι μια ομάδα εμπειρογνομόνων από τον οργανισμό ή/και υποστηριζόμενη από εξειδικευμένη ομάδα ανάλυσης προοπτικών ·
- συνιστάται να υπάρχει ένας διαμεσολαβητής ανά υποομάδα, καθώς και ένας γενικός διαμεσολαβητής για τη διαχείριση των συνεδριάσεων της ολομέλειας ·
- κατά τη διάρκεια των συνεδριών εργασίας, ο ρόλος του διαμεσολαβητή είναι να παροτρύνει τους συμμετέχοντες να συνεισφέρουν τις απόψεις τους και να διατυπώνουν σχόλια αλλά και να τους υπενθυμίζει την ύπαρξη τυχόν «τυφλών σημείων» ·
- θα πρέπει να λαμβάνουν εκ των προτέρων κατευθυντήριες γραμμές ή/και κατάρτιση από τους διοργανωτές του εργαστηρίου.

Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις: Θεματολόγιο του εργαστηρίου

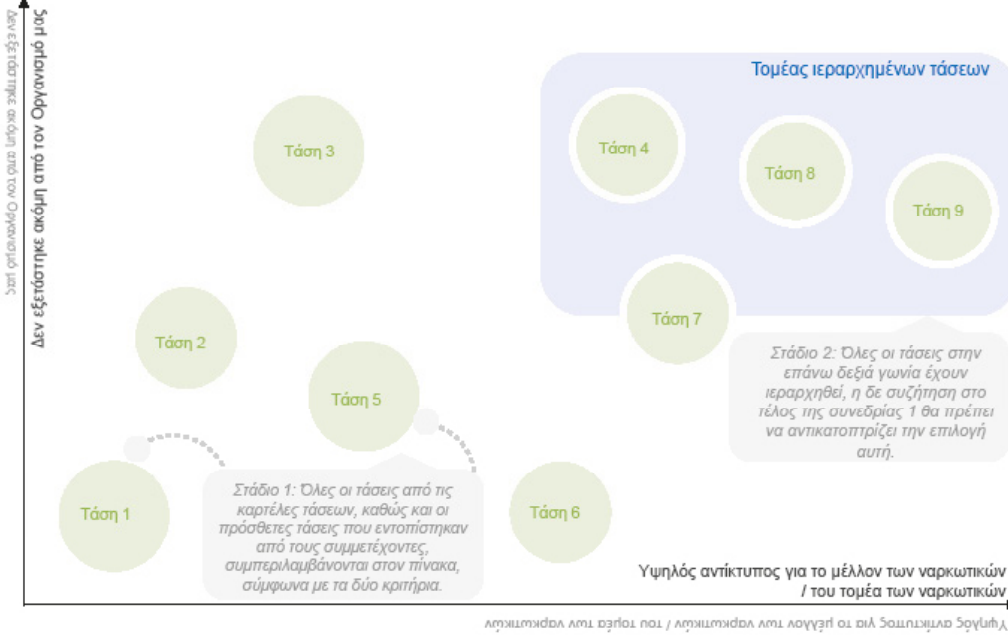
Θέμα του θεματολογίου	Διάρκεια (σε λεπτά της ώρας)	Λεπτομέρειες
Εισαγωγή	45	<ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή σχετικά με τους σκοπούς και την προσέγγιση, καθώς και σχετικά με τους συμμετέχοντες και τους διαμεσολαβητές Παρουσίαση (προαιρετική) Πρώτη συζήτηση και Ερωτήσεις και Απαντήσεις <p><i>Το στάδιο αυτό διεξάγεται ενώπιον της ολομέλειας με τη συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων στο εργαστήριο.</i></p>
Συνεδρία 1: Χαρτογράφηση και ιεράρχηση των τάσεων	90	<ul style="list-style-type: none"> Οι συμμετέχοντες ιεραρχούν τις τάσεις χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα 1 (προσθήκη συνδέσμου) Ξεκινούν από τις καρτέλες τάσεων και τις χρησιμοποιούν Οι συμμετέχοντες μπορούν επίσης να εντοπίσουν πρόσθετες τάσεις (επιπλέον εκείνων που καλύπτονται από τις καρτέλες τάσεων) <p><i>Η συνεδρία αυτή διεξάγεται σε μικρές ομάδες εργασίας που εκτελούν παράλληλα τα ίδια καθήκοντα</i></p>
Διάλειμμα	15	
Συνεδρία 2: Ανάλυση των επιπτώσεων των τάσεων	60	<ul style="list-style-type: none"> Όσον αφορά τις τάσεις που ιεραρχούνται στη συνεδρία 1, οι συμμετέχοντες εντοπίζουν τις επιπτώσεις χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα 2 (προσθήκη συνδέσμου) <p><i>Η συνεδρία αυτή διεξάγεται σε μικρές ομάδες εργασίας που εκτελούν παράλληλα τα ίδια καθήκοντα.</i></p>
Αποτελέσματα και ανακεφαλαίωση	30	<ul style="list-style-type: none"> Όλες οι ομάδες ανταλλάσσουν βασικά στοιχεία από τα αποτελέσματά τους (επιλογή μόνο) Βασικά θέματα και πρόσθετες πληροφορίες Ανταλλαγή πληροφοριών και συμφωνία για την ανταλλαγή πληροφοριών σε συγκεκριμένα επόμενα στάδια <p><i>Το στάδιο αυτό διεξάγεται ενώπιον της ολομέλειας με τη συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων στο εργαστήριο.</i></p>

Υποδείγματα

Τα υποδείγματα που παρουσιάζονται κατωτέρω μπορούν να μεταφορτωθούν από την [ιστοσελίδα της εργαλειοθήκης](#).

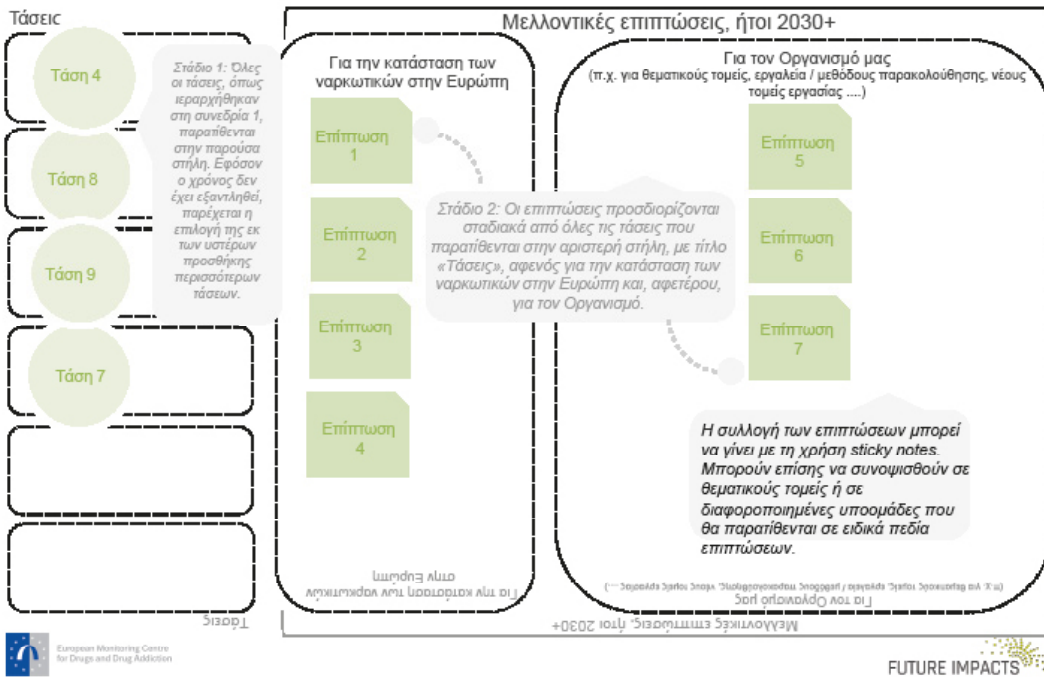
Υπόδειγμα 1 από την εργαλειοθήκη ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA για τη χαρτογράφηση τάσεων: χαρτογράφηση και ιεράρχηση των τάσεων (Παραλλαγή με παραδείγματα και οδηγίες. Βλέπε επίσης το κενό εκτυπωσιμό τμήμα στην επόμενη σελίδα)

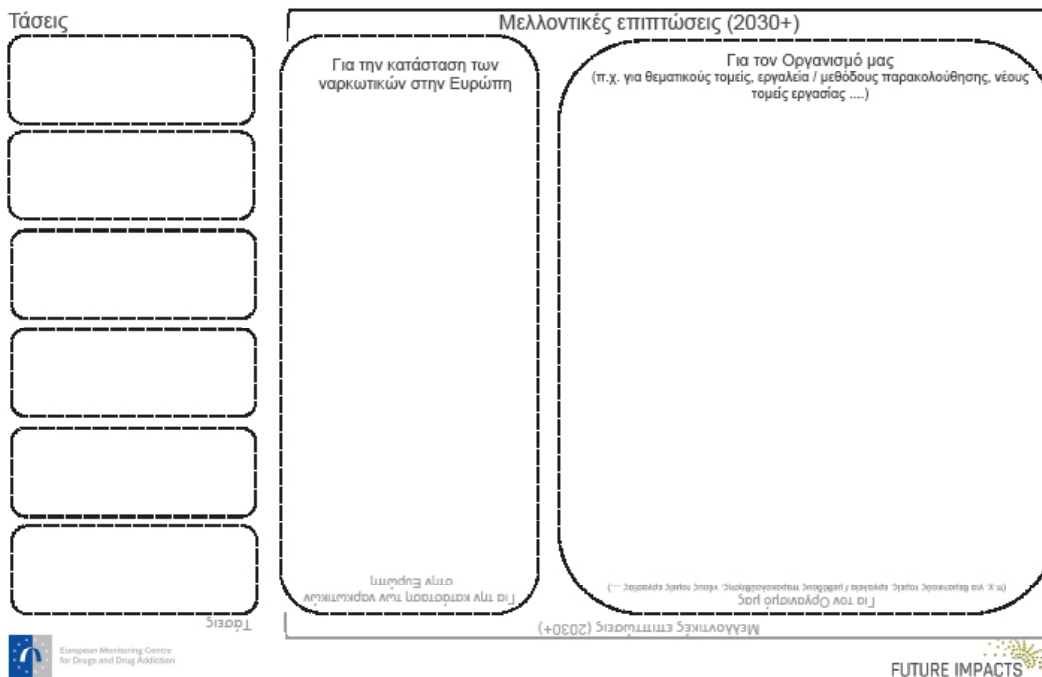
Υπόδειγμα 1 από την εργαλειοθήκη ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA για τη χαρτογράφηση τάσεων: χαρτογράφηση και ιεράρχηση των τάσεων

Υπόδειγμα 2 από την εργαλειοθήκη ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA για τη χαρτογράφηση τάσεων: ανάλυση των επιπτώσεων των τάσεων
(Παραλλαγή με παραδείγματα και οδηγίες. Βλέπε επίσης το κενό εκτυπώσιμο τμήμα στην επόμενη σελίδα)

Υπόδειγμα 2 από την εργαλειοθήκη ανάλυσης προοπτικών του EMCDDA για τη χαρτογράφηση τάσεων: ανάλυση των επιπτώσεων των τάσεων

Παράρτημα: Παραπομπές και περισσότερα εργαλεία και πόροι

Παραδειγματικές παραπομπές σχετικά με την ανάλυση προοπτικών και την ανάλυση τάσεων:

Για λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις 14 μεγατάσεις του JRC: Joint Research Centre (JRC) (2017), *The megatrends hub*, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en

Για μια σύντομη εισαγωγή στην περιβαλλοντική διερεύνηση: European Foresight Platform (EFP) (2010a), *Environmental scanning*, <http://www.foresight-platform.eu/community/forlearn/how-to-do-foresight/methods/analysis/environmental-scanning/>

Για μια σύντομη εισαγωγή στην ανίχνευση του ορίζοντα: EFP (2010b), *Horizon scanning*, <http://www.foresight-platform.eu/community/forlearn/how-to-do-foresight/methods/analysis/horizon-scanning/>

Για μια εισαγωγή στις τάσεις και τις μεγατάσεις: EFP (2016), *Megatrend / trend / driver / issue*, <http://www.foresight-platform.eu/community/forlearn/how-to-do-foresight/methods/analysis/megatrend-trend-driver-issue/>

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ανίχνευση του ορίζοντα και την ολοκλήρωση της έρευνας: Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research (2015), *Models of horizon scanning: how to integrate horizon scanning into European research and innovation policies*, Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research, Karlsruhe, <https://www.isi.fraunhofer.de/content/dam/isi/dokumente/ccv/2015/Models-of-Horizon-Scanning.pdf>

Για πληροφορίες και πόρους από την Future Agenda: Future Agenda (2011), *The World in 2020*, Oxford 2011, <https://www.futureagenda.org>

Kahn, H. (2021), *Forecasting the Future*, Hudson Institute. Αρχική δημοσίευση στις 13 Σεπτεμβρίου 1984, η πρόσβαση πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2021, <https://www.hudson.org/research/2729-forecasting-the-future>

Για πληροφορίες και πόρους από το The Millennium Project:
The Millennium Project (2017), *State of the future 19.1*, The Millennium Project, Washington, <https://www.millennium-project.org/state-of-the-future-version-19-1/>

Rohrbeck, R. (2013), 'Trend scanning, scouting and foresight techniques', https://www.researchgate.net/publication/236897709_Trend_Scanning_Scouting_and_Foresight_Techniques

Παραδειγματικές παραπομπές σχετικά με άλλες εργαλειοθήκες ανάλυσης προοπτικών:

Cranfield University (2018), *Horizon scanning toolkit*, Smarter regulation of waste in Europe: LIFE SMART waste project, <https://www.sepa.org.uk/media/367059/lsw-b4-horizon-scanning-toolkit-v10.pdf>

Joint Research Centre of the European Commission (JRC) (2019), *Megatrends engagement tools*, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/megatrends-engagement-tools_en

UK Government Office for Science (2017), *The futures toolkit: Tools for futures thinking and foresight across UK government*, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/674209/futures-toolkit-edition-1.pdf

Παραδειγματικές παραπομπές σχετικά με την ανάλυση προοπτικών που εφαρμόζεται στο πλαίσιο του συστήματος της ΕΕ:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), *Foresight*, https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/foresight_en

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πολιτικής Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EPSC) (2021), *European Political Strategy Centre*, www.ec.europa.eu/epsc/

Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC) (2021), *Competence centre on foresight*, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight_en

Παραδειγματικές παραπομπές σχετικά με την ανάλυση προοπτικών στο πλαίσιο του τομέα των ναρκωτικών:

Μονάδα Αξιολόγησης Επιστημονικών και Τεχνολογικών Επιλογών (STOA) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2017), *Technological innovation strategies in substance use disorders*, Panel for the Future of Science and Technology, [https://www.europarl.europa.eu/stoa/en/document/EPRS_STU\(2017\)581942](https://www.europarl.europa.eu/stoa/en/document/EPRS_STU(2017)581942)

Global Initiative (2021), *The global illicit economy*, <https://globalinitiative.net/analysis/global-organized-crime/>

Karlsen, J. E., Gual, A. and Anderson, P. (2013), 'Foresighting addiction and lifestyles in Europe 2030+', *European Journal of Futures Research* 1, 19, <https://doi.org/10.1007/s40309-013-0019-0>

UK Government Office for Science (2005), *Drugs Futures 2025*, <https://www.gov.uk/government/publications/drugs-futures-2025> About Future Impacts

Σχετικά με τη Future Impacts

Η Future Impacts σχεδιάζει και εφαρμόζει διαδικασίες ανάλυσης προοπτικών για ζητήματα που αφορούν το μέλλον οργανισμών και επιχειρήσεων. Εκτελούμε έργα ανάλυσης προοπτικών με στόχο τον εντοπισμό των επιλογών για τη λήψη μέτρων σήμερα προσανατολισμένων στο μέλλον. Για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιούμε ή συνδυάζουμε την ανάλυση τάσεων, την εκπόνηση σεναρίων και επισκοπήσεις με τη μέθοδο Delphi, καθώς και άλλες προσεγγίσεις. Εκτός από την επικέντρωση των δραστηριοτήτων μας στην ανάπτυξη και την υλοποίηση εξατομικευμένων παιχνιδιών ανάλυσης προοπτικών, εστιάζουμε επίσης τις προσπάθειές μας στην ανάπτυξη ικανοτήτων ανάλυσης προοπτικών. Παρέχουμε στους πελάτες μας υποστήριξη για την επέκταση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων τους στον τομέα της ανάλυσης προοπτικών μέσω υπηρεσιών κατάρτισης, εργαλειοθηκών και υπηρεσιών καθοδήγησης.

www.future-impacts.de

Σχετικά με το EMCDDA

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA) είναι αποκεντρωμένος οργανισμός που παρέχει στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της μια αντικειμενική συνολική εικόνα των προβλημάτων της ΕΕ που συνδέονται με τα ναρκωτικά και μια ικανοποιητική βάση τεκμηρίωσης για την υποστήριξη της συζήτησης σχετικά με το θέμα αυτό. Σήμερα παρέχει στους αρμόδιους χάραξης πολιτικής τα τεκμηριωμένα δεδομένα για τη σύνταξη νομοθεσίας και την κατάρτιση στρατηγικών για τα ναρκωτικά, βοηθά δε τους επαγγελματίες και τους ερευνητές που εργάζονται στον συγκεκριμένο τομέα να υποδείξουν βέλτιστες πρακτικές και νέους τομείς έρευνας.

www.emcdda.europa.eu

Άδεια χρήσης

Η παρούσα εργαλειοθήκη, «Πώς να διοργανώσετε ένα εργαστήριο σχετικά με τις τάσεις. Εργαλειοθήκη του EMCDDA για την ανάλυση προοπτικών στον τομέα των ναρκωτικών» υπόκειται σε άδεια χρήσης Creative Commons 4.0 International, (CC BY-SA 4.0). Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την άδεια χρήσης, επισκεφθείτε τη διεύθυνση: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Ευχαριστούμε θερμά το JRC

Η παρούσα εργαλειοθήκη βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στο έργο του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC) για τις μεγατάσεις. Εκφράζουμε επίσης τις ευχαριστίες μας για τη χορήγηση της άδειας διάθεσης και χρήσης του παρόντος έργου βάσει του σήματος δημοσίου τομέα Creative Commons 4.0.

Για την υποβολή σχολίων επικοινωνήστε με τη διεύθυνση: Klaudia.Palczak@emcdda.europa.eu

Ανακοίνωση νομικού περιεχομένου: Ούτε το EMCDDA ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος του EMCDDA ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των ανωτέρω πληροφοριών.

Φωτογραφίες: [pexels.com](https://www.pexels.com).

© Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, 2022
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.
Η παρούσα δημοσίευση είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή.

EMCDDA, Praça Europa 1, Cais do Sodré, 1249-289 Λισαβόνα, Πορτογαλία
Τηλ.: (351) 211 21 02 00 | info@emcdda.europa.eu
emcdda.europa.eu | twitter.com/emcdda | facebook.com/emcdda
linkedin.com/company/emcdda | instagram.com/emcdda | youtube.com/emcddatube

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022
doi:10.2810/397068
ISBN 978-92-9497-809-7
TD-07-22-427-EL-N